

Kaltenes krasta veidojumi

Publicēts: 13.11.2020.

Foto: D.Ozols

Aizsardzības kategorija: aizsargājams ģeoloģisks un ģeomorfoloģisks dabas piemineklis.

Kods: LV0441700

Administratīvais iedalījums: Rojas novads, Rojas pagasts

Ministru Kabineta noteikumi:

[Nr.175 "Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem"](#)

[Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"](#)

Pārvalde:

sākot ar 2011.gada 1.februāri, aizsargājamā ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa pārvaldi īsteno vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra pakļautībā esošas tiešās pārvaldes iestādes Dabas aizsardzības pārvaldes struktūrvienība [Kurzemes reģionālā administrācija](#).

Vispārējs raksturojums

Teritorija ir izvietojusies Piejūras zemienē, Engures līdzenumā, tuvu šā brīža krasta līnijai, šaurā Litorīnas jūras stadijas krasta veidojumu joslā.

Dabas piemineklis "Kaltenes krasta veidojumi" no sauszemes jūras virzienā ietver :

krasta valni ar gliemju čaumalu atliekām,
Litorīnas jūras seno erozijas stāvkrastu,
stāvkrasta piekāpei pieguļošo viļņu erozijas terasi,
tagadējā krasta kāpli,
šā brīža pludmali ar smilts nogulumiem un izkliedētiem laukakmeņiem.

Kopumā teritorija ir gandrīz 3 km gara josla ar platumu līdz 350 m.

Litorīnas krasta krauja pie Kaltenes ir viens no retajiem posmiem Latvijas piekrastē, kur Litorīnas laikā notikusi jūras krasta erozija un ir saglabāties Litb fāzes transgresijas stāvkrasts.

Litorīnas jūras krasta valnis ar bagātu Litorīnas laika molusku atlieku saturu, pēc vietējo cilvēku stāstiem, viss ir izrakts. Tomēr tajā vēl atrodami jūras moluski - *Cardium edule*, *Macoma baltica*, *Mytilus edulis*, *Litorina litorae* etc. Gliemeņu čaulu parauga radioaktīvā oglekļa datējums uzrāda vecumu 4335 ± 60 gadi (Tln-1458) un ir jaunāks par E. Grīnberga lēsto Litorīnas stāvkrasta kraujas vecumu (4500-5000 gadi). Iespējams, ka gliemeņu čaulas ir piesārņotas ar jaunāku oglekli, un tā rezultātā iegūtais vecums ir jaunāks par reālo krasta valņa veidošanās laiku – Litorīnas jūras stadiju - Lita. Pēc E. Grīnberga un Z. Meirona datiem Lita krasta līnija Kaltenes apkārtnē ir izsekojama 8 m vjl.

Vīsā teritorijas garumā ir izsekojama Litorīnas jūras erozijas krauja - stāvkrasts, kura piekāpe tagad atrodas 5 - 6 m vjl. Litorīnas krasta krauja pie Kaltenes ir viens no retajiem posmiem Latvijas piekrastē, kur Litorīnas laikā notikusi jūras krasta erozija un ir saglabāties Litb fāzes transgresijas stāvkrasts. Stāvkrasta krauja morfoloģiski vislabāk izteikta ir Dobeļu māju apkārtnē (1)), Stāvkrasta kraujas relatīvais augstums no 4-5 m teritorijas ziemeļrietumu daļā līdz 10 m dienvidaustrumos, nogāzes stāvums - 25-28°. Šī krauja, iespējams, ir augstākais Litorīnas jūras stāvkrasts Latvijas piekrastē.

Kraujas piekāpei pieguļ 10 - 150 m plata Litorīnas laika erozijas terase. Tās virsu veido plāna smalkas un vidēji rupjas smilts kārtā ar izkliedētiem laukakmeņiem. Vietām smilts satur jūras gliemju čaulītes.

Erozijas terasi jūras piekrastē norobežo kāple, aiz kuras ir šā brīža pludmale ar smilts nogulumiem un izkliedētiem laukakmeņiem. Teritorija ir skaists un ainavisks Rīgas līča krasts, samērā blīvi apdzīvots, apbūves veids – viensētas, ir pieejas jūrai. Kaltenes akmeņainā jūrmala - krāšņa, akmeņaina jūrmala.

Šā brīža procesi dabas pieminekļa teritorijā aktīvi izpaužas šaurajā pludmales joslā, ko gan no straujām izmaiņām aizsargā laukakmeņi seklūdens zonā.

Dabas pieminekļa teritorijā atrodas Eiropas Savienības aizsargājami biotopi: Mežainas piejūras kāpas (2180), ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas (2130*), embrionālās kāpas (2110), smilšainas pludmales ar daudzgadīgu augāju (1640), daudzgadīgs augājs akmeņainās pludmalēs (1220), jūras piekrastes akmeņu sēkļi (1170), viengadīgu augu sabiedrības dūņainās un zemās smilšainās pludmalēs (1310).

Dabas pieminekļa teritorija ir nozīmīga rekreācijai. Nozīmīga ir arī ainaviskā vērtība.

Dabas pieminekļa teritorijas zemes ir privāts, valsts un pašvaldības īpašums. Kopējais īpašumu skaits ir 31. Lielākā teritorijas daļa ir privāti zemju īpašumi, bet mazāka daļa pieder pašvaldībai. Teritoriju lielā mērā ir skārusi cilvēka saimnieciskā darbība. Daļa no laukakmeņiem ir pārvietoti un izmantoti ēku, krasta būvju un ceļu būvniecībā. Krasta valnim būtisks kaitējums ir nodarīts iegūstot gliemju čaulas mājputnu barošanai sekļajos karjeros abpus Dūcumu mājām pagājušā gadsimta 50. gados (pers. kom. ar Dūcumu māju saimnieku Kārli Bērziņu) un pārvietojot grunti Rīgas – Kolkas autoceļa būvēšanas laikā. Karjers ir bijis arī pie Mārtiņkalnu mājām, kur ir atsedzies akmeņu un lielu oļu materiāls.

Teritoriju nepieciešams saglabāt gan zinātniskiem ģeoloģijas (stratigrāfijas, ģeomorfoloģijas, hidroģeoloģijas), sugu un biotopu pētījumiem, gan kā ainaviski interesantu teritoriju, kas gan ir nozīmīgi cilvēka ietekmēta dabas teritorija, taču tā nebūt nav izsmēlusi savu potenciālu.

 [Detalizēts apraksts](#)

 [Robežshēma: ortofoto pamatne](#)

 [Dabas aizsardzības plāns \(2002.>>2012.\)](#)

Dabas datu pārvaldības sistēma OZOLS:

citi dati par šo un citām Latvijas īpaši aizsargājamām dabas teritorijām dabas datu pārvaldības sistēmā [OZOLS](#)

<https://www.daba.gov.lv/lv/kaltenes-krasta-veidojumi>